

TRANSPARENȚA ADMINISTRATIVĂ – UN ELEMENT INTRINSEC AL MODERNIZĂRII ADMINISTRAȚIEI PUBLICE

Galina MARDARE,
magistru on administrație publică,
specialist principal, secția activitate editorială,
Academia de Administrare Publică
pe longă Președintele Republicii Moldova

SUMMARY

The article aims at revealing some theoretical and practical arguments regarding the achievements of the public administration reform. In order to clearly define the mechanism for the modernization of public administration through the prism of administrative transparency, the author proposes that the Government of the Republic of Moldova elaborate a Multiannual Program for the Modernization of Public Administration, whose objectives shall foresee the master-mind and the promotion of actions for the modernization of the central and local public administration in the Republic of Moldova.

Actualmente, eforturile Guvernului Republicii Moldova de a promova modernizarea serviciului public sunt amplificate prin multiple activități atât la nivel de concepții și proiectări, cât și la nivel de realizare. Prioritățile de modernizare în domeniul administrației publice necesită a fi raportate la obiectivele de dezvoltare a Republicii Moldova, stipulate în Strategia de Dezvoltare Durabilă a Republicii Moldova, precum și în corespundere cu standardele europene.

Obiectivul comun al Președinției, Guvernului, Parlamentului de a moderniza administrația publică din Republica Moldova la nivel local și central va permite îmbunătățirea calității serviciilor prestate către cetățeni – misiunea de bază a administrației publice.

Considerăm că, la rândul său, știința și practica administrației publice din Republica Moldova trebuie să asigure continuitatea demersurilor întru dezvoltarea țării, să conștientizeze locul și rolul în dezvoltarea țării, să propună

instrumentele concrete de proiectare, monitorizare și evaluare a acțiunilor.

Necesitatea elaborării acestor instrumente rezultă din scopurile declarate ale reformei administrației publice de a moderniza și a adapta administrația publică la schimbările, care se desfășoară în societatea moldovenească, implementând valorile administrative existente în spațiul european: transparența, responsabilitatea, eficiența, predictibilitatea.

În sistemele democratice, administrația publică trebuie să fie deschisă opiniei publice și mass-mediei. În cazurile în care acțiunile administrației publice sunt verificate de către cetățeni, iar la elaborarea deciziilor participă reprezentanții cetățenilor, autoritățile sunt limitate de a acționa abuziv, în scopul satisfacerii propriilor interese, astfel, creându-se condițiile de exercitare a unui element intrinsec de modernizare a administrației publice – transparența administrativă.

În pofida faptului că, în prezent, deseori se fac auzite declarații ale autorităților publice de a moderniza sistemul de administrație publică, totuși o parte din personalul încadrat în sistemul administrației publice este departe de a acționa în numele unei transparențe reale, conform legislației în vigoare. Acest fapt conduce la ineficiența soluționării problemelor cetățenilor de către aleșii lor, care rămân rupți de realitatea de jos, spre care nu au curajul să privească sau, mai grav, au devenit prea indiferenți.

„Întocmai precum există cerințe raționale impuse gândirii, există cerințe raționale impuse acțiunii, iar altruismul este una dintre ele, spunea Thomas

Nagel. O lecție pe care aleșii locali, politicienii, funcționarii publici actuali o uită sau o ignoră. Aceștia, de prea multe ori, spun mulțimii ceea ce vrea ea să audă și cred că pot spune orice, gândindu-se că după vorbe poate să nu se concretizeze nimic. Cu regret, acest lucru a fost posibil de-a lungul timpului și mai continuă să existe.

Noile perspective ale administrației publice vizavi de modernizare și democrație, cu siguranță, trebuie să contrazică spusele lui Harold D. Lasswell, care argumentează ideea precum că „administrația publică se referă la cine cui se zice, pe ce cale și cu ce efect”. În contextul actual, în care relațiile dintre administrație și cetățeni se bazează mai mult pe „idealuri” controversate și eronate, doar idealurile, bazate pe realitate, pot împiedica ca aceste relații să producă dezamăgire, dezinteres civic și pot relansa debateri serioase privind modernizarea administrației publice.

Cetățenii au nevoie de convingeri clare, de un sistem administrativ modern, care să le asigure valorile meritate. Modernitatea în administrația publică trebuie să se întemeieze pe cea a vieții individuale. Modernitatea este „o stare dezirabilă, un model de perfecțiune, un prototip și un îndemn pentru activitatea prezentă, dar și o direcție a transfigurării ei viitoare”. Acesta ar trebui să fie reperul unei administrații publice moderne. Prin modernitate în sistemul administrației publice cetățenii caută să se autodepășească, să se perfecționeze în permanență, să-și propună mereu ceva nou, să acționeze, stabilindu-și reperele, căile și mijloacele de acțiune. Modernizarea

on administrația publică constituie o formă de manifestare a valorilor umane și aceasta, desigur, on condiții de democratizare a societății. Iată de ce, on Republica Moldova, pentru a moderniza sistemul administrației publice este nevoie, on primul rond, de a consolida democrația, care este inseparabilă de respectarea drepturilor omului și ale cetățeanului. Totodată, amintim aici și de cele trei modele istorice din sec. XVII-XVIII (englez, american, francez), care stau la baza democrației moderne.

Democrația (on traducere literală “conducere de către popor”, din grecescul δημοκρατία - *demokratia* demos, “popor,” și *kratos*, “conducere”) este un regim politic prin voința poporului, este un regim on care sunt respectate drepturile cetățenești, de asemenea, existența pluripartidismului, a pieței libere, a constituției și dreptul la vot.

Conform DEX, democrația este “formă de organizare și de conducere a unei societăți, on care poporul oși exercită (direct sau indirect) puterea”. Exercițarea directă a puterii presupune participarea fiecărui cetățean on rezolvarea problemelor societății. Aceasta a fost posibil on Grecia antică, unde o cetate avea relativ puțini cetățeni cu drepturi. On societățile moderne, cetățenii nu se pot implica direct on politică, deoarece sunt prea mulți, iar problemele sunt prea complexe. De aceea, practic, orice democrație modernă este “indirectă” – cetățeanul votează o dată la coțiva ani și alege o persoană să-l reprezinte. Aici discuția se poate complica, de exemplu, vot uninominal, vot pe liste de partid, dar problema de bază rămone – cetățeanul este consultat foarte rar; atunci cond

oși exprimă votul nu are opțiuni foarte variate; iar alegerea este făcută, on general, pe baza imaginii candidatului/partidului (on care sunt “băgați” foarte mulți bani).

Există de mult timp ideea de democrație “directă” facilitată de calculator: fiecare cetățean poate să-și exprime opțiunile on orice problemă de ordin legislativ – trebuie doar să voteze prin Internet. Problema majoră a acestui sistem este informarea redusă și apatia – majoritatea oamenilor vor folosi sistemul doar on problemele care oi interesează. Cond participarea la vot este foarte redusă, votul nu mai este reprezentativ (o minoritate oși poate impune punctul de vedere, on defavoarea majorității). Deoarece accesul la calculatoare și la Internet devine din ce on ce mai răspândit menționăm că sistemul acesta ar putea deveni fezabil on scurt timp.

Democrația, ca sistem politic, fie prin definiția etimologică, fie prin pretențiile proclamate astăzi, implică conducerea unui popor prin el onsuși, prin alegerea unor reprezentanți, care să-l reprezinte și să dea curs voinței populare. Cu alte cuvinte, simplificand oarecum lucrurile, un grup de o sută de oameni, neputond vorbi toți deodată, aleg doi din rondul lor, care să vorbească și să acționeze on numele lor. Rezultă de aici că, ontr-un sistem democratic, aleșii unui popor sunt sau ar trebui să fie „goarna intereselor poporului” și să acționeze potrivit cu dorințele acestuia.

După ce-și alege reprezentanții și conducătorii, poporului, i se cere să asculte de conducători – aparatul de stat. Astfel, reprezentanții și conducătorii sunt aleși de popor pentru a-i repr-

ezența valorile naționale și punctul de vedere, iar conducătorii asigură aplicarea legilor, care, la rândul lor, sunt formulate de reprezentanți potrivit cu voința poporului.

Aceasta fiind teoria, să vedem ce avem în practică în Republica Moldova și, de fapt, în întreaga Europă. Cazul cu o democrație avansată nu poate fi abordat aici pentru că publicul are o gamă mult mai variată de exprimare a voinței publice. În Moldova, precum și în alte țări politicienii mai continuă să se folosească de sistemul democratic pentru a obține voturi și a accede la putere. Motivația alegerii acestor politicieni nu poate fi nici democratică, nici ontească de popor. Candidații nu-și propun să devină reprezentanți ai voinței populare, ci ademenesc poporul cu felurite propuneri și scheme social-politice, cu promisiunea că prin aplicarea acestora „raiul se va pogori pe pământ”.

Lucrurile devin cu totul nefirești după ce candidații sunt aleși. Ajunși sus, ei nu sunt nicidecum reprezentanți ai poporului, ci conducători și manipulatori. Odată ajunși sus, pentru a păstra iluzia de democrație, ei mint poporul cu informații false. Ei doresc să aibă o poleială de susținere populară, democratică pentru acțiunile lor politice. Poporul nu ține seama că, cei pe care i-a ales, ar trebui să plece urechea la voința alegătorilor, ci „onghite” propaganda și minciuna celor de sus.

Ce trebuie să se întreprindă?

1. Actualul sistem „democratic” trebuie reformat în sensul transformării lui într-unul cu adevărat democratic. Poporul trebuie să știe ce opțiuni îi stau înainte, pe plan național și internațional și trebuie să-și voteze

reprezentanții, care să fie dedicați intereselor lor, astfel încot să asigure și implementarea.

2. Pentru a evita această situație nedorită, în Republica Moldova se întreprind acțiuni concrete de consolidare a democrației, inclusiv prin prisma modernizării administrației publice. Prin urmare, administrației publice îi revine un rol aparte în identificarea valorilor atât pe plan național, cât și internațional și aceasta, desigur, prin intermediul unei configurații inedite în sistemul modern de administrație – transparența administrativă și accesul la informație. Ea trebuie să iasă din cercul oamenilor lipsiți de viziune, să se debaraseze de imaginile confecționate pentru a satisface starea de spirit a cetățenilor prin respectarea principiilor de transparență.

3. Obiectivele acestei configurații trebuie să fie, în primul rând, de a îmbunătăți calitatea vieții cetățenilor, de a răspunde aspirațiilor acestora, de a le oferi posibilitățile responsabilității proprii, de a regla relațiile dintre membrii comunității în așa fel încot fiecare să poată beneficia de tot ce este posibil în limitele existenței sale.

Transparența administrativă este o adevărată provocare a modernizării administrației publice, dar dezbaterea încă se lasă așteptată. Astfel, transparența administrativă ca unul dintre elementele de modernizare a administrației publice creează o participare zilnică a opiniei publice și mass-mediei la procesele administrative. Ea nu constă într-o comunicare care se face într-o singură direcție. Atunci când opinia publică și mass-media este informată de tot ce se întâmplă,

oncepond din zona guvernamentală până în zona administrațiilor locale, există și o serie de întrebări, probleme și sugestii, care vin din partea cetățenilor.

Termenul transparență este adesea utilizat în administrația publică într-un sens metaforic al termenului similar din optică: un obiect transparent este acel obiect, care lasă să se vadă clar conturul și detaliile obiectelor aflate de partea opusă. Cerința de transparență este adresată în scopul primirii de informații, deschidere, comunicare și evaluare. Într-o strânsă legătură cu cerința pentru o politică transparentă este cerința pentru o administrație transparentă.

Funcționarea unei administrații publice moderne și transparente constituie o condiție esențială a transformărilor structurale din societatea noastră, ceea ce va conduce la realizarea tuturor

reformelor în toate domeniile vieții social-economice.

Consolidarea autonomiei locale, administrative și financiare, perfecționarea cadrului general legislativ, armonizarea cu reglementările europene vor reprezenta, în mare măsură, o schimbare de fond a raportului dintre administrație și cetățean, punând accentul, în mai mare măsură, pe transparența administrativă și accesul la informație.

Actualmente, reușita reformei în administrația publică nu este posibilă decât prin stabilirea unei relații noi între cetățeni și administrație, bazată pe criterii de modernitate și democrație. Administrația publică modernă oferă cetățeanului șanse și cere, în schimb, participare.

Cetățenii, din ce în ce mai exigenți, sunt adesea foarte sensibili la măsurile destinate să facă administrația și serviciile prestate de aceasta mai puțin

procedurale și mai axate pe satisfacerea nevoilor cetățenești. Așteptările lor cu privire la serviciile publice sunt din ce în ce mai dificil de satisfăcute, în timp ce elementele noi în administrația publică oferă posibilități reale de apropiere între administrație și cetățeni.

În scopul unei definiții clare a mecanismului de modernizare a administrației publice, propunem elaborarea de către Guvernul Republicii Moldova a unui Program Multianual de Modernizare a Administrației Publice, obiectivele căruia să includă, nemijlocit, principiul de transparență administrativă.

- a) conceperea și/sau impulsivarea acțiunilor privind transparența administrativă la nivel central și local;
- b) identificarea soluțiilor adecvate de implementare a acțiunilor privind transparența administrativă;
- c) monitorizarea obiectivelor privind promovarea transparenței administrative în cadrul procesului de modernizare a administrației publice centrale și locale;
- d) evaluarea rezultatelor obținute.

BIBLIOGRAFIE